

Paniy — Oltinchi raqam

Doniyor 11 dagi bashoratli marralar: SSSRning qulashi, Yakshanba qonuni va zamonaviy Rimning yuksalishi

Jeff Pippenger
2025-03-09

1989-yilda SSSRning qulashi bilan Doniyor kitobining o'n birinchi bobi qirqinchi oyati amalga oshdi. Qirq birinchi oyat, xuddi o'n oltinchi oyat kabi, Qo'shma Shtatlardagi yakshanba qonunidir. 1989-yildan Qo'shma Shtatlardagi yakshanba qonunigacha qirqinchi oyat bo'shdir. 1989-yilda SSSRning qulashi Doniyor kitobining o'n birinchi bobi o'ninchi oyatida ham ko'rsatilgan edi; bu oyat dastlab Buyuk Antiox tomonidan amalga oshirilgan.

Shimol podshohi bo'lgan Salavkiylar sulolasidan Antiochus III Magnus miloddan avvalgi 223–187 yillarda hukmronlik qildi va Uchinchi Suriya urushidan (miloddan avvalgi 246–241 yillar) keyin Ptolemeylardan (“janub podshohi”) boy berilgan hududlarni qaytarib olishga intildi. Uning To'rtinchi Suriya urushidagi (miloddan avvalgi 219–217 yillar) yurishi Koele-Suriya, Finikiya va Falastinni qaytarib olishga qaratilgan edi. Miloddan avvalgi 219 yilda Antiochus janubga yurish qilib, Seleucia-in-Pieria, Tir va Ptolemaisni (Akr) egalladi va qirg'oqbo'yi tayanch istehkomlarini qayta qo'lga kiritdi. Miloddan avvalgi 218 yilda u yanada olg'a siljib, Filadelfiyani (Amman) egalladi va Misr chegarasi tomon bosimni kuchaytirdi; maqsadi G'azzagacha bo'lgan boy berilgan Salavkiylar yerlarini qaytarib olish edi. Antiochus miloddan avvalgi 218 yilda yurishini to'xtatib, qo'lga kiritilgan yutuqlarni mustahkamladi hamda hal qiluvchi hujumga tayyorgarlik ko'rdi. Ptolemeylar podshohi Ptolemey IV Filopator unga qarshi chiqish uchun, Misr qo'shinlari bilan kuchaytirilgan bir lashkar to'pladi. Doniyor kitobining o'n birinchi bobidagi o'ninchi oyat Antiochusning ana shu harakatini bayon etadi; shu tariqa u 1989 yilda SSSRning qulashini oldindan tasvirlab beradi va qirqinchi oyatning timsoli bo'lib xizmat qiladi.

Lekin uning o'g'illari qo'zg'alib, ulkan kuchlardan iborat bir to'dani yig'adilar; va ulardan biri albatta kelib, toshib o'tadi va bosib o'tib ketadi; so'ng u qaytib kelib, hatto o'z qal'asigacha qo'zg'aladi. Doniyor 11:10.

Qirqizinchi oyatda shimol podshohi “toshib o'tib ketganda”, bu o'ninchi oyatdagi shimol podshohining “toshib o'tib o'tishi” bilan mos keladi. Har ikkala oyatda ham aynan bir xil ibroniycha so'zlar qo'llangan bo'lib, ular shunchaki biroz boshqacharoq tarjima qilingan. Bu Ishayo 8:8 da uchraydigan ayni ifodadir.

Va u Yahudo orqali o'tadi; toshib, oshib o'tadi, bo'yingacha yetib keladi; uning qanotlarining yoyilishi, ey Immanuil, sening yeringning kengligini to'ldiradi. Ishayo 8:8.

Uch oyatning har biri janubiy shohning shimoliy shoh tomonidan mag'lub etilishini ko'rsatmoqda. Shimoliy shoh bo'lgan Antiox janubiy shoh bo'lgan Ptolemey ustidan g'olib chiqadi; xuddi shimoliy shoh bo'lgan Sanxariv janubiy shoh bo'lgan Yahudo ustidan g'olib chiqqani kabi, va xuddi qirqinchi oyatdagi shimol shohi 1989 yilda SSSRni supurib tashlagani kabi. Uch oyat, ushbu

oyatlarning uch tarixiy bajo bo'lishi bilan birga, "oxirzamon vaqti"ni 1989 yilga taalluqli qilib ko'rsatadi. Shunday qilib, o'ninchi oyat 1989 yilni anglatadi va o'n oltinchi oyat Amerika Qo'shma Shtatlaridagi yakshanba qonunidir, xuddi qirq birinchi oyat ham shuni anglatgani kabi.

O'n birinchi oyatdan o'n beshinchi oyatgacha bo'lgan qism Muqaddas Yozuvning shunday bir satridirki, u shuningdek tarixiy bajo kelishga ham ega bo'lib, qirqinchi oyatning yashirin tarixidagi muayyan bashoratli belgilarni aniqlab beradi. Qo'shma Shtatlardagi Yakshanba qonunidan oldin, ammo 1989-yildan keyin, Raphia jangi va uning oqibatlari o'n birinchi va o'n ikkinchi oyatlarda bayon etilgan, Panium jangi esa o'n uchinchi oyatdan o'n beshinchi oyatgacha bayon etilgan.

Yakshanba qonuni belgilangan vaqtdir; chunki aynan o'sha yerda papalikning o'limli yarasi tuzaladi va papa yer yuzining taxtiga qaytadi. O'sha qudrat bilan ta'minlanish papalikning 538-yilda taxtga o'tqazilishi va butparast Rimning Aktiv jangida taxtga o'tqazilishi orqali timsol qilingan edi. Butparast Rim payg'ambarlik ma'nosida taxtga o'tqazilgach, 360 yil davomida oliy hukmronlik qildi. Papalik 538-yilda taxtga o'tqazilgach, u ming ikki yuz oltmish yil davomida oliy hukmronlik qildi. Yakshanba qonuni vaqtida o'limli yara tuzalgach, papalik ramziy 42 oy davomida oliy hukmronlik qiladi.

Va men uning boshlaridan birini go'yo o'limga qadar yaralangan holda ko'rdim; ammo uning o'limli yarasi tuzaldi; va butun yer yuzi mahluqning ortidan hayrat bilan ergashdi. Va ular mahluqqa hokimiyat bergan ajdahoga sajda qildilar; va ular mahluqqa sajda qilib, dedilar: "Mahluqqa o'xshash kim bor? U bilan urush qilishga kim qodirdir?" Va unga kibor so'zlar va kufrlar so'zlaydigan bir og'iz berildi; va qirq ikki oy davom etish uchun unga hokimiyat berildi. Vahiy 13:3–5.

27-oyatda bu shohlarning "ikkalasi" haqida shunday deyiladi:

Bu ikkala shohning ham ko'ngli yomonlik qilishga moyil bo'lur, va ular bir dasturxon atrofida o'tirib yolg'on so'zlashurlar; ammo bu muvaffaqiyat qozonmas: chunki nihoya hali belgilangan vaqtda kelur. Doniyor 11:27.

Yigirma yettinchi oyatdagi ikki shoh avvalgi ikki oyatda tilga olingan shohlardir; ular keyinchalik Aktiv jangida to'qnashdilar.

Va u o'z qudrati va jasoratini janub podshohiga qarshi katta bir lashkar bilan qo'zg'atadi; janub podshohi ham nihoyatda katta va qudratli bir lashkar bilan jangga qo'zg'atiladi; ammo u bardosh bera olmaydi, chunki unga qarshi fitnalar uyushtiriladi. Ha, uning dasturxonidan taom yeb turuvchilar uni halok qiladilar, uning lashkari toshib ketadi; va ko'plar o'ldirilgan holda yiqiladilar. Doniyor 11:25, 26.

Shunday qilib, yigirma yettinchi oyat davom etishimizdan oldin anglab olinishi zarur bo'lgan bir g'ayrioddiy holatni yuzaga keltiradi. Yigirma to'rtinchi oyatda esa "vaqt" Aktiv jangidan boshlanib, 330-yildagi belgilangan vaqtda yakun topadigan 360 yillik davrni anglatadi.

Jangda janub podshohi Mark Antoniy bilan ittifoqda bo'lgan Kleopatra edi. Oktaviy esa shimol podshohi bo'lib, u ikkovini ham mag'lub etardi. Belgilangan vaqtda (miloddan avvalgi 31-yilda) ilgari bir dasturxon atrofida o'tirib, bir-biriga yolg'on gapirgan bu ikki podshoh Aksiy jangida

o‘zaro to‘qnash kelardi.

Stol atrofidagi ikki shoh Panium jangining tarixi bilan (13-oyatdan 15-oyatgacha) mos keladi; u yerda Buyuk Antiox va Makedoniyalik Filipp o‘rtasida ittifoq bo‘lgan. O‘sha tarixiy ittifoq Masih davridagi Panium nomida ifodalangan ramziy ittifoqqa — Qaysariya Filippiga — muvofiq keladi. Bu ittifoq qirqinchi oyatda ham ifodalanadi; u yerda SSSR 1989-yilda Reygan va papa Ioann Pavel II o‘rtasidagi ittifoq orqali supurib tashlanadi. Ikki shoh miloddan avvalgi 31-yildan oldin bir-biriga yolg‘on gapiradi; bu Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonuni bilan mos keladi, va shuning uchun ularning yolg‘onlari o‘n oltinchi oyatdan oldin, Rafiya jangidan o‘n yetti yil keyin Panium jangida amalga oshgan 13-oyatdan 15-oyatgacha ifodalangan tarix davomida, hamda Pompei Quddusni o‘n oltinchi oyatning amalga oshishi sifatida zabt etishidan bir yuz o‘ttiz yetti yil oldin sodir bo‘ladi.

Yigirma sakkizinchi oyatda Kleopatra (janub podshohi) va Mark Antoniy ustidan g‘olib chiqqan Oktaviy “ulkan boyliklar bilan o‘z yurtiga qaytadi; va uning ko‘ngli muqaddas ahdga qarshi bo‘ladi; va u buyuk ishlar qiladi, so‘ng o‘z yurtiga qaytadi.” Uriya Smit bu ikki g‘alabani miloddan avvalgi 31-yildagi Aktiy va milodiy 70-yildagi Quddusning vayron qilinishi deb belgilaydi. Shunday qilib, yigirma sakkizinchi oyat Aktiy jangidan, ya‘ni 360 yilning boshlanishidan va milodiy 70-yildagi Quddusning vayron qilinishidan boshlanadigan tarixni ko‘rsatmoqda.

So‘ng u katta boyliklar bilan o‘z yurtiga qaytadi; uning ko‘ngli muqaddas ahdga qarshi bo‘ladi; u ish ko‘radi va o‘z yurtiga qaytadi. Doniyor 11:28.

Yigirma to‘rtinchi oyatning oxirgi iborasidan (“hatto ma‘lum bir vaqtgacha”) boshlab tarixiy bir chiziq ifodalanadi; bu chiziq miloddan avvalgi 31-yilda boshlanib, o‘ttiz birinchi oyatning oxirgi iborasida (“vayron qiluvchi jirkanch narsani o‘rnaturlar”) yakun topadi; bu esa 538-yilda amalga oshgan. Bu chiziq Aktiy jangidan boshlanadi; ushbu jang butparast Rimning uch yuz oltmish yil davomida oliy hukmronlik qilishining boshlanishini belgilaydi. Bu chiziq 538-yilda papalik Rimning bir ming ikki yuz oltmish yil davomida oliy hukmronlik qila boshlashi bilan tugaydi. Oyatlar ichida va oyatlarni amalga oshirgan tarixda 330-yildagi belgilangan vaqt Muqaddas Kitob bashoratidagi to‘rtinchi shohlik sifatidagi butparast Rim tarixida bir bo‘linishni ifodalaydi. Uch yuz oltmish yil davomida oliy hukmronlik qilgan dastlabki davrdan so‘ng, 538-yilda o‘ttiz birinchi oyatda papalik taxtni egallashidan oldin imperiyaning yemirilishiga oid ikki yuz sakkiz yil keladi. O‘sha sakkiz oyat ketma-ketligida faqat yigirma yettinchi oyat miloddan avvalgi 31-yildagi Aktiy jangidan oldin sodir bo‘lgan tarixiy amalga oshishni ko‘rsatadi.

Yigirma yettinchi oyat “belgilangan vaqt”dan oldin ikki shohning uchrashuvini ko‘rsatadi, yigirma to‘qqizinchi oyat esa bir “belgilangan vaqt”ni ko‘rsatadi. Yigirma yettinchi oyatdagi “belgilangan vaqt” uch yuz oltmish yillik davrning boshlanishidir, yigirma to‘qqizinchi oyatdagi “belgilangan vaqt” esa uch yuz oltmish yillik davrning yakunidir. Boshlanish ham, yakun ham “belgilangan vaqt”ni ifodalaydi.

Butparast Rimning qudratga to‘lishi Doniyor 8:9 da tasvirlangan uchinchi jug‘rofiy to‘siqni zabt etganida boshlandi.

Va ulardan biridan janub tomon, sharq tomon va go'zal yurt tomon nihoyatda kattalashib borgan bir kichik shox chiqib keldi. Doniyor 8:9.

Quadrat bilan ta'minlanish Aktiy jangida va sakkizinchi bobning to'qqizinchi oyatida zikr etilgan janub shohi (Misr)ning keyingi bo'ysundirilishi bilan boshlandi.

Muqaddas Kitob bashoratining to'rtinchi shohligi sifatidagi butparast Rim hukmronligining yakuni 538-yilda, papalik Rimi o'zining uchinchi geografik to'sig'ini yengib o'tganda sodir bo'ldi. Aktiy jangidan to 538-yilgacha bo'lgan besh yuz oltmish sakkiz yillik butun davr butparast Rimning o'zining uchinchi to'sig'ini zabt etib, Muqaddas Kitob bashoratining to'rtinchi shohligiga aylanishi bilan boshlanadi va papalik Rimi o'zining uchinchi geografik to'sig'ini zabt etishi bilan yakunlanadi.

Muqaddas Kitob bashoratining to'rtinchi shohligi sifatida, ifodalangan tarix ikki davrni ko'rsatadi: birinchisi, Rimning o'zini yuksaltirgan davri, undan keyin esa Rimning qulashini tasvirlovchi davr keladi. Yuksalishning birinchi davrining boshlanishi, shuningdek, butparast Rim Muqaddas Kitob bashoratining to'rtinchi shohligi sifatida hukmronlik qilgan butun davrning ham boshlanishidir. Rim yuksalishining birinchi davri belgilangan bir vaqt bilan boshlanadi va belgilangan bir vaqt bilan tugaydi; u, shuningdek, shimoliy va janubiy shohliklarning birlashishi bilan boshlanadi. U sharqiy shohlik va g'arbiy shohlikka bo'linish bilan tugaydi. Belgilangan bir vaqt bilan boshlanishi va tugashi hamda boshlanish va tugash Iskandarning shohligining to'rt bo'linishini ifodalaydi.

Yigirma yettinchi va yigirma to'qqizinchi oyatlardagi ikki belgilangan vaqt Rimning mutlaq hukmronlik qiladigan davrini tasvirlovchi boshlanish va yakun yo'l belgilarini ifodalaydi. Daniel o'n birning qirq birinchi oyati va o'n oltinchi oyati bajo bo'lishida Qo'shma Shtatlardagi Yakshanba qonuni kuchga kirganda, zamonaviy Rimning qirq ikki ramziy oy davomida mutlaq hukmronlik qilishi davri boshlanadi. Yigirma yettinchi oyatdagi birinchi belgilangan vaqt Qo'shma Shtatlardagi Yakshanba qonunidir, ikkinchi belgilangan vaqt esa yer yuzidagi oxirgi xalq Qo'shma Shtatlar misoliga ergashib, oxirgi Yakshanba qonunini joriy etadigan va shu orqali butun dunyo bo'ylab butparast shanbaning majburiy tatbiq etilishini aniqlab beradigan vaqtni anglatadi.

O'sha ikki bashoratli yo'lko'rsatkich — Amerika Qo'shma Shtatlaridagi yakshanba qonunidan tortib, butun dunyo bo'ylab yakshanba qonunining ijro etilishigacha bo'lgan voqealardir; va o'sha ikki yakshanba qonuni yigirma yettinchi va yigirma to'qqizinchi oyatlardagi tayinlangan ikki vaqtdir. Yigirma yettinchi oyatdagi birinchi tayinlangan vaqt, shuningdek, 321-yildagi Konstantinning yakshanba qonuni bilan timsollangan edi, 538-yilda Orlean Kengashidagi papalik yakshanba qonuni esa butun dunyo bo'ylab yakshanba qonunini ifodalaydi.

O'n uchinchi oyatdan o'n beshinchi oyatgacha bo'lgan oyatlar kontekstida Panium jangi o'n oltinchi oyatdagi yakshanba qonunidan oldin keladigan tarixdir. O'sha tarix doirasida bir-biriga yolg'on gapiradigan ikki shohning uchrashuvi amalga oshadi. O'n uchinchi oyatdan o'n beshinchi oyatgacha bo'lgan oyatlar o'ninchi oyatdan o'n oltinchi oyatgacha tasvirlangan tarixning bir qismidir. Bu oyatlar o'ninchi oyatda to'rtinchi Suriya urushini, o'n birinchi oyatda Raphia jangini va o'n ikkinchi oyatda o'sha jangning oqibatlarini ko'rsatadi. O'n uchinchi oyatdan o'n beshinchi oyatgacha bo'lgan oyatlar miloddan avvalgi 200-yil tarixini ifodalaydi; o'sha paytda Panium jangi

amalga oshgan va “sening xalqingning talonchilari” sifatida tasvirlangan majusiy Rim bashoratli rivoyatga kirib kelgan.

Doniyor kitobining o‘n birinchi bobi qirqinchi oyati 1989-yilda SSSRning qulashini, o‘n oltinchi oyati esa Amerika Qo‘shma Shtatlaridagi yakshanba qonunini ko‘rsatadi. Belgilangan vaqtdan oldin, ya‘ni Aktiv jangidan avval bir-biriga yolg‘on so‘zlaydigan ikki shohning uchrashuvi, 1989-yildagi oxirzamon vaqtdan keyin keladigan va Amerika Qo‘shma Shtatlaridagi yakshanba qonuni bilan yakunlanadigan qirqinchi oyat tarixida sodir bo‘ladi. Yigirma yettinchi oyat qirqinchi oyatning yashirin tarixidagi bir yo‘l belgisidir; u 1989-yildan keyin, ammo yakshanba qonunidan oldin yuz beradi. Yigirma yettinchi oyatdagi “uchrashuv” yakshanba qonunida Rimga kuch berilishidan oldingi bir yo‘l belgisidir. 538-yilda papalikka hokimiyat berilishiga olib boradigan bir necha yo‘l belgilari bor, va bu yo‘l belgilari ham belgilangan vaqtdan oldin sodir bo‘ladi. Ana shu bashoratli yo‘l belgilaridan biri 533-yildagi Yustinian farmoni bo‘lib, u o‘ttizinchi oyatdagi “ahdni tark etuvchilar bilan til biriktirish” haqidagi ishorani bajo keltirgan.

Butparast Rim tarixidagi tayinlangan vaqtga olib boradigan boshqa yo‘l belgilaridan biri — milodiy 330-yil bo‘lib, o‘sha yili butparast Rim papalik hokimiyatiga “taxt”ni ag‘darib berdi va ayni paytda uni topshirdi. 496-yilda Kloviz o‘zining “qudrati”ni papalikka berdi. Doniyor 7-bobning bajarilishida butparast Rim papalik uchun “uch shox”ni olib tashladi; ulardan oxirgisi 538-yilda ostrogotlarning Rim shahridan chiqarib tashlanishi bo‘ldi. 508-yilda butparastlik dini saltanatning qonuniy dini sifatida chetga surildi va uning o‘rniga katolitsizm joriy qilindi. 538 41-oyatdagi yakshanba qonunini ifodalaydi, 496 esa 1989-yilni ifodalaydi; xuddi Kloviz kabi, o‘sha yili Reygan ham o‘z qudratini Rim papasiga bag‘ishladi. 330-yil yakshanba qonunini ko‘rsatadi, chunki aynan o‘sha yerda papalik hokimiyat taxtiga qaytadi.

Bu, 538 ham, 330 ham belgilangan vaqtni ifodalashini ko‘rsatadi; bular o‘n oltinchi va qirq birinchi oyatlardir. 496, 1989 yilni ifodalaydi; u Doniyor 11 va Ishayo 8:8 dagi o‘ninchi oyat hamda qirqinchi oyatni bajo keltirdi. 508, mamlakatning dini katolitsizm foydasiga chetga surib qo‘yiladigan vaqtni ko‘rsatadi. 496 yildagi Klovizdan boshlab 508 yilgacha mamlakatning qonuniy dinining bosqichma-bosqich olib tashlanishi va uning o‘rniga boshqasining qo‘yilishi tasvirlangan. 330 yildan boshlanuvchi tarixda G‘arbiy Rimning izchil tanazzuli dastlabki to‘rtta karnay orqali ifodalanadi; shu tariqa bu, Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonunidan boshlanadigan bosqichma-bosqich vayronagarchilikni ko‘rsatadi.

321-yilda Konstantinning yakshanba qonunidan keyin butparast Rimning bosqichma-bosqich qulashi, Muqaddas Kitob bashoratidagi oltinchi shohlik bo‘lgan va yakshanba qonuniga kelib yetadigan Amerika Qo‘shma Shtatlarining qulashini tasvirlaydi. So‘ng, Sister White “milliy murtadlikning ortidan milliy halokat keladi” deb ta’kidlaganidek, to‘rt karnay hukmlari Amerika Qo‘shma Shtatlari ustiga keltiriladi. Hizqiyol esa to‘rt karra jazo haqida guvohlikni qo‘shadi.

Egamning kalomi yana menga kelib, dedi: Ey inson o‘g‘li, agar bir yurt menga qarshi og‘ir xiyonat qilib gunoh qilsa, Men unga qarshi qo‘limni cho‘zaman, nonining tayanchini sindiraman, uning ustiga ocharchilik yuboraman va undan odamni ham, hayvonni ham qirib tashlayman. Hatto unda shu uch kishi — Nuh, Doniyor va Ayub bo‘lsa ham, ular o‘z

solihliklari bilan faqat o'z jonlarini qutqara olurlar, deydi Rabbiy Egam. Agar Men yovuz yirtqichlarni o'sha yurtidan o'tkazsam va ular uni vayron qilsalar, shunday qilib u huvillab qolsa va yirtqichlar sababli hech kim undan o'ta olmasa, unda shu uch kishi bo'lsa ham, O'z hayotim haqqi, deydi Rabbiy Egam, ular na o'g'illarni, na qizlarni qutqara olurlar; faqat o'zlari qutqarilurlar, yurt esa huvillab qolur. Yoki agar Men o'sha yurt ustiga qilich keltirib: "Ey qilich, yurtidan o't", desam, va undan odamni ham, hayvonni ham qirib tashlasam, unda shu uch kishi bo'lsa ham, O'z hayotim haqqi, deydi Rabbiy Egam, ular na o'g'illarni, na qizlarni qutqara olurlar, balki faqat o'zlarigina qutqarilurlar. Yoki agar Men o'sha yurtga vabo yuborsam va undan odamni ham, hayvonni ham qirib tashlash uchun g'azabimni qon to'kish bilan uning ustiga yog'dirsamm, unda Nuh, Doniyor va Ayub bo'lsa ham, O'z hayotim haqqi, deydi Rabbiy Egam, ular na o'g'ilni, na qizni qutqara olurlar; ular o'z solihliklari bilan faqat o'z jonlarini qutqara olurlar. Chunki Rabbiy Egam shunday deydi: Men Quddus ustiga O'zimning to'rtta og'ir hukmimni — qilichni, ocharchilikni, yovuz yirtqichni va vaboni — undan odamni ham, hayvonni ham qirib tashlash uchun yuborganimda, bu bundan ham nechog'li ziyoda bo'lur! Ammo mana, unda bir qoldiq qoldiriladi; o'g'illar ham, qizlar ham olib chiqiladi. Mana, ular sizning oldingizga chiqib kelurlar, siz esa ularning yo'li va ishlarini ko'rursiz; shunda Men Quddus ustiga keltirgan balo haqida, ha, uning ustiga keltirganimning hammasi haqida taskin topursiz. Ularning yo'llari va ishlarini ko'rganingizda, ular sizga taskin berurlar; shunda Rabbiy Egam deydi: unda qilganimning hammasini Men sababsiz qilmaganligimni bilursiz. Hizqiyol 14:12–23.

Biz bu mulohazalarni keyingi maqolada davom ettiramiz.